

Οι μικροί αρχαιολόγοι της Θράκης

... για Δημοτικά Σχολεία

Φάκελος για Εκπαιδευτικούς: «η Ανασκαφή των μικρών αρχαιολόγων»

Νατάσα Μιχαηλίδου
αρχαιολόγος-μουσειολόγος-ξεναγός, ΜΑ

σε συνεργασία με τους φορείς:

ΙΔΡΥΜΑ ΘΡΑΚΙΚΗΣ
ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ
<http://www.fthrace.gr> e-mail: fthrace@otenet.gr

Ξάνθη, Ιούλιος 2022

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγικά	2
2. Το Ίδρυμα Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης	3
3. Η Ακαδημία Ποίησης και Παραμυθιού	4
4. Πρακτικές πληροφορίες.....	5
5. Δραστηριότητες πριν από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα	7
6. Τι γίνεται κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού προγράμματος	9
7. Δραστηριότητες μετά από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα	10
8. Σχέση με μαθήματα Δημοτικού Σχολείου	13
9. Αξιολόγηση	16
10. Ενδεικτική βιβλιογραφία	17

1. Εισαγωγικά

Ο Φάκελος αυτός περιέχει ενημερωτικό και βοηθητικό συνοδευτικό υλικό για τους «μικρούς αρχαιολόγους της Θράκης» και συγκεκριμένα για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Η **ανασκαφή** των μικρών αρχαιολόγων».

Οι «μικροί αρχαιολόγοι» αποτελούν ένα σύνολο προγραμμάτων και ξεναγήσεων **αναγνωρισμένο** από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής του Υπουργείου Παιδείας. Παρουσιάζονται στα σχολεία από το 2011 από εξειδικευμένη αρχαιολόγο-μουσειολόγο-ξεναγό (με επίσημη άδεια για ξεναγήσεις από το Υπουργείο Τουρισμού). Πραγματοποιούνται ως **εκπαιδευτικό πρόγραμμα** σε συνεργασία με το **Ίδρυμα Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης** ή ως αυτόνομες **ξεναγήσεις** σε αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία.

Στους «μικρούς αρχαιολόγους της Θράκης» έχουν συμμετάσχει πάνω από **7.000 μαθητές**. Οι δράσεις αυτές έρχονται να ενισχύσουν το εκπαιδευτικό έργο του σχολείου, τη μάθηση μέσω ψυχαγωγικών πολιτιστικών δραστηριοτήτων και την προβολή της τοπικής ιστορίας και των μνημείων.

Κατά τη σχολική χρονιά 2022-23 «Οι μικροί αρχαιολόγοι της Θράκης» περιλαμβάνουν τα **εκπαιδευτικά προγράμματα** και τις **ξεναγήσεις** που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα 1 και πραγματοποιούνται με την υποστήριξη της **Ακαδημίας Ποίησης και Παραμυθιού**.

	ΤΙΤΛΟΣ	ΘΕΜΑ	ΤΑΞΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΑΝΑ ΠΑΙΔΙ
Εκπαιδευτικά Προγράμματα				
1.	Η ανασκαφή των μικρών αρχαιολόγων	Αρχαιολογία και αρχαία μνημεία της Θράκης	Νηπιαγωγεία, Δημοτικά (Α'-Στ')	2 €
2.	Κυνήγι θησαυρού στην Καπναποθήκη Π	Ο καπνός στην Ξάνθη και η Καπναποθήκη Π	Δημοτικά (Γ'-Στ')	2 €
3.	Τα παραμύθια του Καραγκιόζη	Η τέχνη του ελληνικού λαϊκού θεάτρου σκιών	Νηπιαγωγεία, Δημοτικά (Α'-Στ')	2 €
4.	Η ζωή της σκιάς	Θεατρικά παιχνίδια με σκιές και αφήγηση μύθων	Νηπιαγωγεία, Δημοτικά (Α'-Στ')	2 €
5.	Αφήγηση μύθων και παραμυθιών	Μύθοι Αισώπου και λαϊκά παραμύθια από την Ελλάδα και τον κόσμο	Δημοτικά (Α'-Στ')	2 €
6.	Ένας σκόρος στο Λύκειον των Ελληνίδων Ξάνθης	Το αρχοντικό Χασιρτζόγλου και το Λύκειον των Ελληνίδων Ξάνθης	Δημοτικά (Γ'-Στ')	2 €
Εκπαιδευτικές Ξεναγήσεις				
7.	Παραμυθο-ξεναγήση στα αρχαία Άβδηρα	Το Αρχαιολογικό Μουσείο και η αρχαία πόλη των Αβδήρων	Δημοτικά (Α'-Στ')	2 €
8.	Παραμυθο-ξεναγήση στο χάνι Αβέρωφ	Τα χάνια και το ιστορικό κέντρο της Ξάνθης	Δημοτικά (Γ'-Στ')	2 €
9.	Η παλιά Ξάνθη τότε και τώρα	Παλιά πόλη της Ξάνθης: άνθρωποι, κτίρια και περιβάλλον	Δημοτικά (Γ'-Στ')	2 €
10.	Από τον Δανιέλ στον Χατζιδάκι	Το αρχοντικό Δανιέλ και ο Μάνος Χατζιδάκις στην παλιά Ξάνθη	Δημοτικά (Γ'-Στ')	2 €

Πίνακας 1: «Οι μικροί αρχαιολόγοι της Θράκης» με τα εκπαιδευτικά προγράμματα και τις ξεναγήσεις που περιλαμβάνουν.

2. Το Ίδρυμα Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης

Το Ίδρυμα Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης (ΙΘΤΠ, www.fthrace.gr) είναι ένας μη κυβερνητικός και μη κερδοσκοπικός φορέας που δραστηριοποιείται στο χώρο του πολιτισμού και της εκπαίδευσης. Ιδρύθηκε το **1998** με πρωτοβουλία της κυρίας Βιργινίας Τσουδερού και άλλων φίλων της Θράκης, αποβλέποντας στη **ευρύτερη ανάδειξη του πολιτισμικού κεφαλαίου** της περιοχής, με παράλληλη **ανάπτυξη υποδομών και ανθρώπινου δυναμικού**.

Στο διάστημα λειτουργίας του, εξελίχθηκε σε **πρότυπο** πολιτισμικής οντότητας με την αξιοποίηση, υποδειγματική **αναστήλωση** και διαχείριση διατηρητέων μνημείων της **βιομηχανικής κληρονομιάς**, με ιστορικό και αισθητικό ενδιαφέρον. Οι ποικίλες δράσεις του Ιδρύματος στεγάζονται σε συγκροτήματα της περιοχής των καπναποθηκών Ξάνθης με συνολική **έκταση** στην παρούσα φάση πλέον των 2.000 τ.μ.

Εικόνα 1: Η Καπναποθήκη «Π» του ΙΘΤΠ
επί της οδού Καπνεργατών 9 στην Ξάνθη.

- Οι **εκθέσεις** καταξιωμένων καλλιτεχνών, οι συνεργασίες με μεγάλα μουσεία και πινακοθήκες,
- οι **διαλέξεις** διακεκριμένων ομιλητών (με θέματα πολιτιστικά, οικονομικά, κοινωνικά κ.ά.),
- οι μουσικές **συναυλίες** (των Eli Yamin Blues Band, Xanthis Brass Band Project, Jazzbanistas κ.ά.),
- οι **παρουσιάσεις βιβλίων** γνωστών συγγραφέων (των Π. Τατσόπουλου, Β.Ραπτόπουλου κ.ά.),
- τα πολυθεματικά **σεμινάρια** (π.χ. Σεμινάριο Θρακιώτικης Κουζίνας, Θεραπείας Gestalt κ.ά.),
- οι οργανωμένες **παρεμβάσεις** σε μειονεκτούσες πληθυσμιακές ομάδες,
- το εμπλουτισμένο μαθησιακό περιβάλλον και οι δράσεις στα **τμήματα εκπαίδευσης** προσδιορίζουν τα ταυτοποιητικά στοιχεία του Ιδρύματος Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης.

Εικόνα 2:
Η Καπναποθήκη «Π»
επί της οδού Καπνεργατών 9,
πίσω από τα ΚΤΕΛ Ξάνθης.

3. Η Ακαδημία Ποίησης και Παραμυθιού

Η Ακαδημία Ποίησης και Παραμυθιού είναι ένας φορέας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με έδρα τη Βαμβακού Λακωνίας. Δημιουργήθηκε το 2014 από το «Όναρ-μέσω τέχνης για το άρρωστο παιδί» (<http://pf-academy.gr/>).

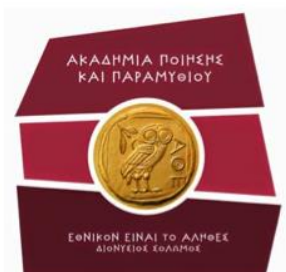
Το Όναρ, ΜΚΟ, μετά από δεκατέσσερα χρόνια συστηματικής εργασίας στα Πανεπιστημιακά Νοσοκομεία της χώρας, στα ειδικά σχολεία, στα Ε.Ε.Ε.Κ και στα κέντρα πολιτών με αναπηρία, διαπίστωσε ότι το ελληνικό παραδοσιακό παραμύθι αποτελεί το κυριότερο εργαλείο στα χέρια των εκπαιδευτικών, γονιών, ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού για την ενδυνάμωση των παιδιών, την κοινωνικοποίηση παιδιών με αναπηρία και την ψυχοπνευματική τους ανάπτυξη, αλλά αποτελεί παράλληλα και μέσον διδασκαλίας. Το Όναρ δημιούργησε το 2010 το τριμηνιαίο Περιοδικό «Το παραμύθι» το οποίο διανέμεται δωρεάν σε Νοσοκομεία και Ειδικά Σχολεία, ενώ διατίθεται συνδρομητικά.

Η Ακαδημία ιδρύθηκε το 2014 στην Αθήνα αλλά από το Νοέμβριο του 2017 έκανε το μεγάλο βήμα και δημιούργησε στη Βαμβακού Λακωνίας το «Διδασκαλείο» της! Εκεί βρέθηκε ο χώρος που θα στεγάσει τις δράσεις της Ακαδημίας ώστε να γίνει τα επόμενα χρόνια πραγματικότητα ένα μεγάλο όραμα σε αυτό το σχεδόν εγκαταλελειμμένο, ορεινό χωριό της χώρας: Τη δημιουργία του «χωριού των παραμυθιών». Προς τον σκοπό αυτό οργάνωσε μεταξύ άλλων ετήσια βιωματικά επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Λακωνίας, με θέμα «Γραφή και Αφήγηση του Παραμυθιού». Κατακλείδα των σεμιναρίων υπήρξε το 1^ο Παλλακωνικό Φεστιβάλ Παραμυθιού στις 26 και 27 Μαΐου 2018.

Η Ακαδημία έχει σκοπό την μελέτη, την παραγωγή και την διδασκαλία ποίησης και παραμυθιού στην νέα κοινωνική πραγματικότητα που συνεχώς διαμορφώνεται και απαξιώνει τις μορφές αυτές του γραπτού και προφορικού λόγου. Στόχος είναι η βελτίωση του εκπαιδευτικού, παιδαγωγικού και θεραπευτικού έργου και η προσέγγιση των νέων. Απαραίτητη είναι, επίσης, η ανάδειξη της κλασικής παιδείας και του λαϊκού παραδοσιακού πολιτισμού στον ποιητικό και προφορικό λόγο. Η οργάνωση και δράση προγραμμάτων με αντικείμενο την κατάρτιση και εκπαίδευση παιδιών, εφήβων και ενηλίκων σε ζητήματα κοινωνικού, παιδαγωγικού μα και ψυχολογικού ενδιαφέροντος μέσω της ποίησης και του παραμυθιού είναι βασική προτεραιότητα. Μέγα ζητούμενο είναι η προαγωγή και διάδοση της ελληνικής γλώσσας και γραμματείας και η λειτουργία των αξιών που προκύπτουν από αυτήν.

Στην Ακαδημία **διδάσκονται για ενήλικες:**

- Γραφή Παραμυθιών
 - Αφήγηση
 - Λαογραφία
 - Στίχος
 - Ποίηση
 - Μελοποίηση
 - Μουσικό παραμύθι
 - Θεατρική γραφή και παραμύθι
- και για παιδιά:**
- Αφήγηση
 - Γραφή παραμυθιών
 - Στίχος
 - Μελοποίηση.

Εικόνα 3: Το λογότυπο της Ακαδημίας Ποίησης και Παραμυθιού.

Εικόνα 4: Το Διδασκαλείο της Ακαδημίας Ποίησης και Παραμυθιού.

4. Πρακτικές πληροφορίες

Ο παρών Φάκελος για Εκπαιδευτικούς **συνοδεύει** το εκπαιδευτικό πρόγραμμα που υλοποιείται στο ΙΘΤΠ με τίτλο «Η ανασκαφή των μικρών αρχαιολόγων». Ο κάθε Φάκελος **περιέχει**:

1. βασικές πληροφορίες για την κάθε **θεματική**,
2. προτεινόμενες **δράσεις** για χρήση **πριν** και **μετά** το πρόγραμμα,
3. **πληροφορίες** για τη συμμετοχή των μαθητών στους μικρούς αρχαιολόγους,
4. παραπομπή για την **αξιολόγηση** του προγράμματος και
5. **παραρτήματα** με συμπληρωματικές πληροφορίες για την κάθε θεματική.

Οι Φάκελοι είναι διαθέσιμοι στην ιστοσελίδα www.guideintrace.com (ενότητα «Προτάσεις για σχολεία»).

4.1. Συμμετέχοντες και κόστος

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα μπορεί να το παρακολουθήσει κάθε φορά **1 σχολική τάξη** (ως 30 άτομα). Το κόστος συμμετοχής για κάθε παιδί είναι **2 ευρώ**.

Για να συμμετάσχει μια σχολική τάξη στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, πρέπει να προηγηθεί **συνεννόηση** με την υπεύθυνη στα τηλέφωνα 6976 478073 και 25410 91973.

Η **παρουσία** και συμμετοχή των **Εκπαιδευτικών** κατά τη διάρκεια του προγράμματος κρίνεται απαραίτητη και θεμιτή για την καλύτερη και ομαλή υλοποίησή του! Παρακαλείται ο/η υπεύθυνος/η Εκπαιδευτικός να ενημερώσει την εμψυχώτρια για **οποιοδήποτε θέμα σχετικό με τους μαθητές** που είναι απαραίτητο να γνωρίζει για την ομαλότερη διεξαγωγή της επίσκεψης (π.χ. δυσλεξία, νοητική υστέρηση, υπερκινητική συμπεριφορά κτλ.)!

4.2. Χώρος υλοποίησης

Ο χώρος υλοποίησης του προγράμματος είναι η **Καπναποθήκη «Π»** επί της οδού Καπνεργατών 9 και συγκεκριμένα το σύγχρονο και άρτια εξοπλισμένο **παιδικό εργαστήριο** που βρίσκεται στο ισόγειο (Εικόνα 5).

Ο χώρος αυτός είναι εξοπλισμένος με καρέκλες και τραπέζια, ώστε να μπορεί να φιλοξενήσει άνετα μια σχολική τάξη. Παράλληλα, υπάρχει **ελεύθερος χώρος** καθώς και τα απαραίτητα **υλικά** για τις διάφορες δραστηριότητες. Υπάρχουν, ακόμα, **χώροι υγιεινής** για παιδιά και ενήλικες.

Η Καπναποθήκη, ένα μεγάλο και επιβλητικό κτίριο, αποκατεστημένο κατά ένα μέρος από το

Εικόνα 5: Η αίθουσα του ΙΘΤΠ όπου υλοποιείται το πρόγραμμα.

ΙΘΤΠ, αποτελεί τυπικό δείγμα των **βιομηχανικών κτιρίων** του τέλους του 19^{ου} αιώνα στην πόλη της Ξάνθης. Περισσότερες πληροφορίες για την αρχιτεκτονική του κτιρίου υπάρχουν διαθέσιμες στο διαδίκτυο και συγκεκριμένα στον ηλεκτρονικό Οδηγό Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης (<http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/>).

4.3.Χρόνος υλοποίησης

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στο ΙΘΤΠ διαρκεί **περίπου 1,5 ώρα** και πραγματοποιείται **καθημερινά σε 2 κύκλους**.

Α' κύκλος	9.30 – 11.00 π.μ.
Β' κύκλος	11.30 π.μ. – 1.00 μ.μ.

4.4.Στόχοι και φιλοσοφία

Μέσα από την αποσαφήνιση των στόχων του προγράμματος «Οι μικροί αρχαιολόγοι της Θράκης» γίνεται κατανοητή και η γενικότερη φιλοσοφία του, που βασίζεται στη **βιωματική και συνεργατική** μάθηση μέσα από ποικίλες δράσεις με έμφαση στη χρήση του **παραμυθιού** ως μέσου προσέγγισης του πολιτισμού και της ιστορίας. Οι στόχοι, λοιπόν, συνολικά του προγράμματος «Οι μικροί αρχαιολόγοι της Θράκης» και της «Ανασκαφής» που υλοποιείται στα πλαίσιά του είναι:

1. να αποτελέσει η συμμετοχή στο πρόγραμμα μια πλούσια σε **ερεθίσματα** εναλλακτική προσέγγιση στη γνώση, στον πολιτισμό και στην ψυχαγωγία,
2. να **προσεγγίσουν** τα παιδιά την έννοια του **παρελθόντος** μέσα από αναγωγές σε δικές τους εμπειρίες και σχετικές απλές αλλά εποικοδομητικές δραστηριότητες,
3. να **γνωρίσουν** το επάγγελμα του **αρχαιολόγου** με βιωματικό και ψυχαγωγικό τρόπο, να κατανοήσουν με τι ασχολείται και γιατί και να μεταμορφωθούν για λίγο σε μικρούς αρχαιολόγους,
4. να **πειραματιστούν** μέσα από απλές και δημιουργικές δραστηριότητες με τα βασικά θεωρητικά και πρακτικά **εργαλεία** της αρχαιολογίας,
5. να **συνεργαστούν** με ομαδικό πνεύμα και να προσεγγίσουν τη διεπιστημονική φύση της αρχαιολογικής επιστήμης,
6. να **εκφραστούν** με ποικίλα μέσα και να εμπεδώσουν με το δικό τους τρόπο τη **θέση** της αρχαιολογίας και των μνημείων στην ανθρώπινη κοινωνία,
7. να **ανακαλύψουν** και να **ερμηνεύσουν** μέσα από παραμύθια, παιχνίδια και δραστηριότητες τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της Θράκης και να εξοικειωθούν με αυτά,
8. να δουν μέσα από τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της Θράκης τον **πολυπολιτισμικό** χαρακτήρα της περιοχής που είναι υπαρκτός ως σήμερα και, τέλος,
9. να καλλιεργηθεί μια θετική αντιμετώπιση προς την **τοπική ιστορία** και τα **μνημεία** πολιτισμού της Ξάνθης και της Θράκης γενικότερα.

5. Δραστηριότητες πριν από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα

Είναι θεμιτό **πριν** από τη συμμετοχή στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Η ανασκαφή των μικρών αρχαιολόγων» να γίνει κάποιου είδους προεργασία με τα παιδιά στην τάξη, ώστε η επίσκεψη να έχει όσο το δυνατόν εντονότερα και θετικότερα αποτελέσματα για τα παιδιά αλλά και τη μαθησιακή διαδικασία στο Δημοτικό Σχολείο.

Στο πλαίσιο αυτό προτείνονται οι παρακάτω δραστηριότητες για να πραγματοποιηθούν πριν από την επίσκεψη. Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν όλες με τη σειρά ή μεμονωμένα και βασίζονται στο **Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών** του Δημοτικού Σχολείου. Μπορούν, βέβαια, να αναπτυχθούν περισσότερο ή λιγότερο ανάλογα με τις ανάγκες του/της Εκπαιδευτικού και να προσαρμοστούν στην κάθε τάξη.

α/α	Προτεινόμενη δραστηριότητα	Σχέση με Μάθημα
1	ΠΑΡΕΛΘΟΝ: Τα παιδιά θυμούνται, καταγράφουν, ζωγραφίζουν, δραματοποιούν μια σκηνή που θυμούνται από το παρελθόν τους. Εύρεση παλιών, ασπρόμαυρων φωτογραφιών (δικών τους ή άλλων, τοπικών τοπόσημων), συζήτηση για το παρελθόν, την παιδική ηλικία των γονιών, παππούδων τους, για το απώτερο παρελθόν. Συζήτηση για τη χρησιμότητα του να θυμόμαστε τις εμπειρίες μας από το παρελθόν. Αναγωγή από το ειδικό (προσωπική εμπειρία) στο γενικό (τις επιστήμες της αρχαιολογίας και της ιστορίας).	Γλώσσα Ιστορία Μαθηματικά Μελέτη Περιβάλλοντος Θεατρική αγωγή
2	ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ: Τα παιδιά φέρνουν από το σπίτι ένα μικρό παλιό αντικείμενο και τα βάζουν όλα σε ένα κουτί. Το κάθε παιδί επιλέγει ένα αντικείμενο κάποιου άλλου παιδιού και προσπαθεί να βρει την ιστορία του, γιατί το έφερε, τι σημαίνει, τι είναι, πότε φτιάχτηκε, από ποιον. Στη συνέχεια ο καθένας λέει την πραγματική ιστορία του αντικειμένου που έφερε. Παρατηρούμε τις διαφορές. Επισημαίνουμε τη δυνατότητα πολλαπλών ερμηνειών ενός αντικειμένου από διαφορετικά άτομα.	Γλώσσα Φυσικά Μελέτη Περιβάλλοντος Θεατρική Αγωγή
3	ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ: Βάφουμε με φυτικά χρώματα ένα κομμάτι πέτρας και το θάβουμε. Θάβουμε, επίσης, ένα σύρμα, ένα κομμάτι πηλού, ένα πλαστικό καπάκι, μια εφημερίδα, μια οδοντογλυφίδα. Τα αφήνουμε περ. 2 μήνες ή παραπάνω, τα ξεθάβουμε, για να δούμε τις επιπτώσεις του εδάφους στη διατήρησή τους. Σκεφτόμαστε τι τα επηρέασε και τα κατατάσσουμε ανάλογα με την κατάστασή τους. Γινόμαστε εμείς τα αντικείμενα αυτά και αφηγούμαστε το πώς πέρασαν μέσα στο χώμα. Παίζουμε σε ζευγάρια τον τυφλοπόντικα: ο ένας με κάποιο απλό μουσικό όργανο οδηγεί το ζευγάρι του, που έχει κλειστά μάτια, στο χώρο. Ο τυφλοπόντικας αφηγείται και περιγράφει τι ακουμπά (φαντάζεται ότι ακουμπά και κάτι αρχαίο).	Φυσικά Μελέτη Περιβάλλοντος Γεωγραφία Μαθηματικά Θεατρική Αγωγή Μουσική
4	ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες. Η κάθε μία παίρνει	Θεατρική Αγωγή

	<p>μια φωτογραφία, ένα σχέδιο από ένα μνημείο ή αρχαιολογικό χώρο της περιοχής (π.χ. με το τμήμα φρουρίου). Όλοι μαζί προσπαθούν να καταλάβουν τι δείχνει η φωτογραφία και φτιάχνουν μια απλή ιστορία περιλαμβάνοντας στοιχεία π.χ. το πώς ήταν παλιά το τείχος, ποιος και πώς το έφτιαξε, γιατί έπεσε κτλ. Η ιστορία καταγράφεται και τα παιδιά τη δραματοποιούν, τη αφηγούνται με τη συνοδεία μουσικής ή με απλά αυτοσχέδια όργανα. Την εικονογραφούν σαν κόμικ. Στη συνέχεια βρίσκουν και διαβάζουν ιστορικά στοιχεία για το μνημείο και τα παρουσιάζουν στους συμμαθητές τους.</p>	<p>Μουσική Εικαστικά Ιστορία</p>
5	<p>ΜΟΥΣΕΙΟ: Τα παιδιά γράφουν τη γνώμη τους για το τι είναι το Μουσείο, από πού βγαίνει το όνομά του, τι έχει μέσα. Παίζουν λεκτικά παιχνίδια με τη λέξη «Μουσείο», γράφουν τη λέξη με τα σώματά τους. Βρίσκουν στο διαδίκτυο φωτογραφίες Αρχαιολογικών Μουσείων, ανασκαφών, διάσημων έργων, αγαλμάτων, αγγείων. Διαβάζουν οδηγούς Μουσείων, κατατάσσουν τις φωτογραφίες εκθεμάτων με βάση το υλικό τους. Βρίσκουν τα Μουσεία της περιοχής τους και τα τοποθετούν στο χάρτη. Φτιάχνουν αντίγραφα έργων, αγαλματάκια, αγγεία, πιάτα, ποτήρια, παιχνίδια, νομίσματα, κοσμήματα από πηλό, πλαστελίνη ή ανακυκλώσιμα υλικά. Το σχολείο δανείζεται μια Μουσειοσκευή από Εφορεία Αρχαιοτήτων. Μαθαίνετε και χορογραφείτε το τραγούδι «Μες στο Μουσείο» από το δίσκο «Εδώ Λιλιπούπολη!».</p>	<p>Γλώσσα Μαθηματικά Ιστορία Γεωγραφία Εικαστικά Θεατρική Αγωγή Μουσική</p>
6	<p>ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ: Τα παιδιά συζητούν για το τι είναι ένας οργανωμένος αρχαιολογικός χώρος, ποιοι δουλεύουν εκεί και τι μπορεί να περιλαμβάνει. Οι μαθητές συζητούν για τυχόν επισκέψεις τους με την τάξη ή την οικογένειά τους σε τέτοιους χώρους, τι τους άρεσε, τι όχι και κάτι που θυμούνται. Ξεφυλλίζουν οδηγούς αρχαιολογικών χώρων. Με τη βοήθεια του/της Εκπαιδευτικού γίνεται η διάκριση ανάμεσα σε κινητά και ακίνητα μνημεία. Συζητούν για τη σχέση ενός τέτοιου χώρου με ένα αρχαιολογικό μουσείο. Φαντάζονται πώς θα είναι το σχολείο τους μετά από πολλά χρόνια, όταν θα μετατραπεί και αυτό σε ... αρχαιολογικό χώρο! Παίρνουν το ρόλο αρχαιολόγων, αρχαιοφυλάκων, ξεναγών και επισκεπτών που βρίσκονται εκεί και παίζουν θεατρικό παιχνίδι.</p>	<p>Γλώσσα Μαθηματικά Ιστορία Γεωγραφία Θεατρική αγωγή</p>
7	<p>ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ: Τα παιδιά πριν έρθουν στο Ίδρυμα Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα συζητούν για το πού θα πάνε, γράφουν τι περιμένουν να κάνουν εκεί, τι κάνουν οι Αρχαιολόγοι, τι θέλουν να μάθουν, να κάνουν κτλ. Τα παιδιά μπορούν να ζωγραφίσουν κάτι σχετικό με αυτό που πιστεύουν ότι θα γίνει στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα ή με αυτό που θεωρούν ότι κάνουν οι αρχαιολόγοι. Τα παιδιά συγκρίνουν όλα αυτά με άλλα παρόμοια μετά την επίσκεψη.</p>	

6. Τι γίνεται κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού προγράμματος

«Η ανασκαφή των μικρών αρχαιολόγων» έχει διάρκεια 1,5 περ. ώρας και την ακόλουθη δομή:

	Στάδιο εκπαιδευτικού προγράμματος	Διάρ- κεια
A	Καλωσόρισμα τάξης, τακτοποίηση τυχόν μπουφάν, σακιδίων στον χώρο.	
B	Παιχνίδι γνωριμίας : ο καθένας λέει το όνομά του, το αγαπημένο του παιχνίδι και από τι είναι φτιαγμένο. Ιδιαίτερη αναφορά στα υλικά .	10΄
Γ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ: Εισαγωγική συζήτηση για το τι πιστεύουν τα παιδιά ότι κάνουν οι αρχαιολόγοι, αν έχουν γνωρίσει κανένα, αν έχουν δει ανασκαφή, αν έχουν πάει σε αρχ. μουσείο, τι περιέχει, γιατί είναι αυτά τα αντικείμενα εκεί.	10΄
Δ	ΣΤΡΩΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ: Παιχνίδι-δραστηριότητα σχετικά με τον τρόπο και την ακολουθία με την οποία καταχώνονται τα κατάλοιπα του παρελθόντος κάτω από το έδαφος: 2 παιδιά παίρνουν με τη σειρά το ρόλο ενός σπιτιού και ενός εργαστηρίου. Πρώτα καλύπτεται με ύφασμα (που αναπαριστά στρώση χώματος) το σπίτι και μετά το εργαστήρι. Ένα τρίτο παιδί παίζει το ρόλο του αρχαιολόγου και «αποκαλύπτει» τα κτίρια αφαιρώντας τα υφάσματα. Γίνεται συζήτηση για το ποιο είναι πιο παλιό από τα δύο και πώς καταλαβαίνει ο αρχαιολόγος τι ήταν το κάθε κτίριο.	10΄
E	ΑΝΑΣΚΑΦΗ: Εξοικείωση με τα εργαλεία της ανασκαφής, το ρόλο του καθενός και πραγματοποίηση προσομοίωσης ανασκαφής σε λεκάνες με άμμο. Τα παιδιά σκάβουν σε 4 ομάδες, φωτογραφίζουν τα ευρήματα, τα καθαρίζουν, τα συντηρούν, κρατάνε ημερολόγιο, προσπαθούν να ερμηνεύσουν το χώρο που «ανασκάπτουν». Παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους στις άλλες ομάδες.	30΄
ΣΤ	ΠΑΡΑΜΥΘΙ: Αφήγηση παραμυθιού με αναφορά σε μνημείο ή αρχαιολογικό χώρο: Α΄, Β΄, Γ΄ τάξη – ο μύθος του Ορφέα ¹ Δ΄ τάξη – τα αρχαία Άβδηρα Ε΄ τάξη – η Αναστασιούπολη Στ΄ τάξη – οι Καπναποθήκες	15΄
Z	ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: Παρουσίαση οπτικοακουστικού υλικού και σχετικών αντικειμένων για τον χώρο αρχαιολογικού ενδιαφέροντος που αναφέρθηκε στο παραμύθι.	10΄
H	Σύντομη συζήτηση/ αξιολόγηση και καταγραφή των παρατηρήσεων των μαθητών.	5΄
	Σύνολο	90΄

¹ Για τις 3 πρώτες τάξεις παρουσιάζεται ο μύθος του Ορφέα και η απεικόνισή του στην αρχαία τέχνη.

7. Δραστηριότητες μετά από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα

Αν υπάρχει δυνατότητα χρόνου και διάθεση από τον/την Εκπαιδευτικό μπορεί να συνεχιστεί η ενασχόληση με την αρχαιολογία και **μετά** το πέρας του Προγράμματος.

Δίνεται έτσι η ευκαιρία στα παιδιά να **εμπεδώσουν** καλύτερα τα όσα έγιναν κατά τη διάρκεια του Προγράμματος, να ρωτήσουν τυχόν **απορίες** που προέκυψαν αργότερα, να διατυπώσουν **σκέψεις** τους για το τι τους άρεσε, τι όχι, τι τους έκανε **εντύπωση**, να ασχοληθούν εκτενέστερα με κάτι που τους τράβηξε ιδιαίτερα το **ενδιαφέρον**, να εκφραστούν σχετικά, να **εφαρμόσουν** τα θετικά της εμπειρίας που είχαν και σε άλλους τομείς και μαθήματα κτλ.

Παρακάτω ακολουθούν μερικές μόνο προτάσεις για δραστηριότητες και παιχνίδια που βασίζονται σε όσα λαμβάνουν χώρα στο ίδιο το εκπαιδευτικό πρόγραμμα αλλά και σε ενότητες μαθημάτων του Δημοτικού. Πολύ περισσότερες δραστηριότητες μπορούν να προκύψουν από τη φαντασία και την εμπειρία σας με τα παιδιά στην τάξη σας!

α/α	Προτεινόμενη δραστηριότητα	Σχέση με μάθημα
1	ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ: Τα παιδιά καταγράφουν τις εντυπώσεις τους για το εκπαιδευτικό πρόγραμμα: τι κάνουν τελικά οι αρχαιολόγοι, γιατί θάβονται τα αρχαία αντικείμενα και κτίρια, πώς σας φάνηκε η επίσκεψη, τι θυμάστε, τι σας έκανε εντύπωση, τι θα ρωτούσατε τώρα έναν αρχαιολόγο; Κρατήστε σημειώσεις, κάντε μια ομαδική ζωγραφιά για την αρχαιολογία και στείλτε τη μαζί με ένα γράμμα σε ένα αρχαιολογικό μουσείο της περιοχής σας. Φτιάξτε με ρίμα και μελοποιήστε ένα μικρό ποιηματάκι για την αρχαιολογία. Δείτε στον υπολογιστή τις φωτογραφίες από το Πρόγραμμα που τυχόν τραβήξατε, θυμηθείτε και συζητήστε για το τι γινόταν σε εκείνο το στάδιο της παρουσίασης. Κάντε κόμικ με τα διάφορα στάδια. Συγκρίνετε τις αρχικές προσδοκίες των παιδιών με τις τελικές απόψεις. Διαβάστε βιβλία για την αρχαιολογία που προορίζονται για παιδιά. Δείτε το βίντεο «Φως κάτω από τη γη» της Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης (διαθέσιμο στην ιστοσελίδα http://www.edutv.gr)	Γλώσσα Εικαστικά Μουσική Ιστορία Μελέτη Περιβάλλοντος
2	ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΡΟΛΩΝ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ: Παίξτε παιχνίδι ρόλων χρησιμοποιώντας αυτούς που ανέλαβαν τα παιδιά στο πρόγραμμα: αρχαιολόγοι, εργάτες, συντηρητές. Λέμε στο κάθε παιδί στο αυτί έναν ρόλο και αυτό τον αναπαριστά με παντομίμα ή με κινήσεις και λόγια. Τα παιδιά θυμούνται και παίζουν το παιχνίδι με τη στρωματογραφία και την κατάχωση των αντικειμένων στο έδαφος. Γράμματα του αλφαβήτου μπορούν να πάρουν τη θέση του κάθε στρώματος στη σειρά. Τα παιδιά παίρνουν τη θέση των αντικειμένων που αναδύονται από το κάθε στρώμα και μιλούν ή καταγράφουν το πώς αισθάνονται που έρχονται στο φως και πώς ήταν κάτω από το χώμα, πώς βρέθηκαν εκεί, πώς ήταν αρχικά.	Γλώσσα Θεατρική Αγωγή Φυσικά Μελέτη Περιβάλλοντος

3	ΚΕΡΑΜΙΚΗ: Παίξτε παιχνίδια με τον πηλό, το πιο συχνό υλικό που βρίσκεται σε μια ανασκαφή: τα παιδιά βάζουν το χέρι τους σε σακουλάκι και προσπαθούν να αναγνωρίσουν τον πηλό ανάμεσα και σε άλλα υλικά, φτιάχνουν αντικείμενα απλά με πηλό, τα συγκρίνουν με αντικείμενα από απλό χώμα, τα σπάνε και τα συντηρούν-συγκολλούν με υγρή κόλλα. Ζωγραφίστε το υπόλοιπο μισό του σχήματος ενός αρχαίου αγγείου και διακοσμήστε το με παραστάσεις. Χωρίστε ένα αγγείο στη μέση και ζωγραφίστε μια παράσταση μισή μελανόμορφη και μισή ερυθρόμορφη. Επισκεφτείτε ένα εργαστήρι κεραμικής και δείτε τον φούρνο. Ψάξτε τους ποικίλους τρόπους απόδοσης του ίδιου μύθου από διαφορετικούς αγγειογράφους (π.χ. στην ιστοσελίδα του Perseus project http://www.perseus.tufts.edu/).	Εικαστικά Ιστορία
6	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Συγκεντρώστε και αφηγηθείτε μύθους που αφορούν την περιοχή σας, δραματοποιήστε τους και εικονογραφήστε τους. Ασχοληθείτε με τις βασικές χρονικές περιόδους της ελληνικής ιστορίας και επιλέξτε ενδεικτικές δραστηριότητες για την καθεμιά: π.χ. Παλαιολιθική εποχή-βραχογραφίες, Νεολιθική εποχή-λίθινα εργαλεία κ.ο.κ. Τοποθετήστε τις διαφορετικές περιόδους πάνω σε ένα σχοινί – γραμμή του χρόνου. Δανειστείτε σχετικές Μουσειοσκευές με αντίγραφα αρχαίων έργων, διαβάστε τις ιστοσελίδες και τους οδηγούς Αρχαιολογικών Μουσείων.	Γλώσσα Ιστορία Μαθηματικά
7	ΣΥΛΛΟΓΗ-ΕΚΘΕΣΗ: Επιλέξτε θέμα και ξεκινήστε τη δική σας συλλογή, με π.χ. αυτοκινητάκια, βότσαλα, λουλούδια, φύλλα κτλ. Τα παιδιά μαζεύουν ή φτιάχνουν τα αντικείμενα, π.χ. πήλινες κούκλες. Κατατάξτε τα αντικείμενα ανάλογα με το υλικό τους, τη χρήση τους κ.ά. Φτιάξτε μια έκθεση στο σχολείο, δώστε της τίτλο, γράψτε ετικέτες περιγραφής των εκθεμάτων, επεξηγηματικά κείμενα. Φτιάξτε προσκλήσεις και αφίσες για τα εγκαίνια της έκθεσής σας. Ακούστε όλοι μαζί και χορογραφήστε με το δικό σας τρόπο το τραγούδι «Μες στο Μουσείο» από το δίσκο «Εδώ Λιλιπούπολη!». Βάλτε μερικά αντικείμενα σε ένα κουτί-μηχανή του χρόνου και σκεφτείτε/γράψτε τι μπορεί να καταλάβουν από αυτό οι αρχαιολόγοι του μέλλοντος.	Γλώσσα Ιστορία Μελέτη Περιβάλλοντος Εικαστικά
8	ΕΡΕΥΝΑ: Καλέστε κάποιον παππού ή γιαγιά για να μιλήσει για πράγματα παλιά, πώς ήταν π.χ. η πλατεία της πόλης παλιότερα, η γειτονιά σας, το σχολείο, τα παιχνίδια, τα φαγητά. Ετοιμάστε σχετικές ερωτήσεις, μαγνητοφωνήστε τη μαρτυρία και δημιουργήστε το δικό σας αρχείο. Βρείτε και συγκρίνετε παλιές ασπρόμαυρες με νεότερες φωτογραφίες που απεικονίζουν τον ίδιο χώρο, τη γειτονιά του σχολείου σας. Βρείτε στο διαδίκτυο και διαβάστε πρωτοσέλιδα παλιών εφημερίδων. Φτιάξτε το δικό σας άρθρο για μια φανταστική ανακάλυψη ενός σπουδαίου αρχαίου ευρήματος.	Γλώσσα Ιστορία Μαθηματικά Μελέτη Περιβάλλοντος
9	ΕΠΙΣΚΕΨΗ: Μελετήστε μαζί με τα παιδιά ένα αρχαιολογικό χώρο, μνημείο ή μουσείο της περιοχής, βρείτε το στο χάρτη, επισκεφτείτε το. Μπορείτε να ετοιμάσετε ερωτήσεις για τους υπεύθυνους αρχαιολόγους, να φωτογραφίσετε, να ζωγραφίσετε το αγαπημένο σας	Μελέτη Περιβάλλοντος Γεωγραφία

	<p>έκθεμα, να διαλέξετε 4 αντικείμενα και να φτιάξετε με αυτά ένα παραμύθι. «Υιοθετήστε» αυτό το μνημείο, χώρο ή μουσείο και αναλάβετε την ενημέρωση και των υπόλοιπων παιδιών του σχολείου σας για αυτό το χώρο μέσα από αφίσες, φωτογραφίες, παιχνίδια. Παίξτε το παιχνίδι «αγαλματάκια» και μιμηθείτε τη στάση αγαλμάτων από εκεί. Με ένα ύφασμα, παραμάνες και μια ζώνη φτιάξτε και φορέστε χιτώνα, πέπλο, ιμάτιο κτλ. (Πληροφορίες για την ενδυμασία π.χ. στην ιστοσελίδα του ΝΟΗΣΙΣ http://www.tmth.edu.gr/aet/thematic_areas/p135.html).</p>	Ιστορία Εικαστικά Γλώσσα Θεατρική αγωγή
10	<p>ΑΡΧΑΙΟΚΑΠΗΛΙΑ: Συζητήστε και καταγράψτε τι πιστεύουν τα παιδιά ότι κάνει ένας αρχαιοκάπηλος. Βρείτε στις ιστοσελίδες εφημερίδων σχετικά άρθρα και φέρτε τα στην τάξη. Δώστε έμφαση στα αρχαία έργα που βρέθηκαν στα χέρια αρχαιοκάπηλων, προσπαθήστε να φανταστείτε και να αφηγηθείτε την ιστορία των αντικειμένων αυτών. Για να δώσετε στα παιδιά να καταλάβουν την ανεπανόρθωτη (συχνά) απώλεια της ιστορίας των αντικειμένων όταν βρίσκονται στα χέρια αρχαιοκάπηλων και όχι σε ανασκαφή, διαβάστε τους μια ενδιαφέρουσα ιστορία και σταματήστε την απότομα σε ενδιαφέρον σημείο, πριν αυτή φτάσει στο τέλος. Ρωτήστε τα παιδιά πώς αισθάνονται που δε θα μάθουν ποτέ το τέλος και πώς φαντάζονται ότι αισθάνονται αντίστοιχα οι αρχαιολόγοι. Δείτε το σύντομο βίντεο και το σχέδιο μαθήματος από την ιστοσελίδα του Προγράμματος Witness the past http://www.witnessthepast.gr/.</p>	Γλώσσα Θεατρική αγωγή

Παρακαλώ να μη διστάσετε να επικοινωνήσετε με την εμπυχώτρια του Προγράμματος, για τυχόν απορίες σχετικές με την αρχαιολογία ή γενικότερα το εκπαιδευτικό πρόγραμμα (6976 478083, 25410 91973, nat.michailidou@yahoo.gr).

Ειδικά αν μετά την επίσκεψη προκύψει μια σχετική με την αρχαιολογία προσπάθεια από την τάξη σας (έκθεση ζωγραφικής, αντικειμένων, φωτογραφίας, κατασκευές κτλ.), θα ενδιαφερόμουν πολύ να τη δω προσωπικά!

Καλή και δημιουργική ενασχόληση!!

8. Σχέση με μαθήματα Δημοτικού Σχολείου

«Η ανασκαφή των μικρών αρχαιολόγων» μπορεί να συνδυαστεί επιτυχώς με διάφορες ενότητες και κεφάλαια διάφορων μαθημάτων από το **Πρόγραμμα Σπουδών** της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Παρακάτω ακολουθεί μια ενδεικτική και επιγραμματική λίστα με τις ενότητες ανά μάθημα και τάξη που μπορούν να ενισχυθούν μέσω του εκπαιδευτικού προγράμματος.

8.1.Α' Τάξη

- Γλώσσα: ο ένας ήρωας του βιβλίου ονομάζεται Ορφέας, (τεύχος Β) ενότητα 5 «Όλοι στο οικόπεδο» σελ. 12, ενότητα 10 «Αρχαίοι μύθοι» σελ. 74
- Εικονογραφημένο λεξικό Α'-Β'-Γ' Δημοτικού: Λήμματα: «Αρχαίος» σελ. 56-57, «Ιστορία» σελ. 167, «Τα εργαλεία» σελ. 142
- Μαθηματικά: κεφ. 1 «Προσανατολισμός στο χώρο», κεφ. 20 «Τα νομίσματα μέχρι το 20», κεφ. 26 «Χάραξη γραμμών», κεφ. 36° «Κίνηση σε τετραγωνισμένο χαρτί», κεφ. 41 «Ο χρόνος», κεφ. 61 «Χαράξεις σχημάτων»
- Μελέτη Περιβάλλοντος: ενότητες «Ο άνθρωπος και ο χρόνος» σελ. 34, «Ο τόπος που ζω» σελ. 72, «Ο πολιτισμός μας» σελ. 114, «Αντικείμενα από το περιβάλλον μου» σελ. 142
- Εικαστικά Α'-Β' Δημοτικού: ενότητα Β «Ένα μικρό λαογραφικό μουσείο στην τάξη» σελ. 37, ενότητα Γ «Χέρια γεμάτα πηλό» σελ. 58-59, ενότητα Δ «Το ραντεβού των σκουπιδιών» σελ. 83
- Μουσική Α'-Στ' Δημοτικού: «Μες στο Μουσείο», Αρχαία ελληνική μουσική
- Φυσική Αγωγή Α'-Β' Δημοτικού: ενότητες «Ιστορία του αθλητισμού»

8.2.Β' Τάξη

- Γλώσσα: ενότητα (τεύχος Β') 13 «Μες στο Μουσείο» σελ. 47, (τεύχος Γ') ενότητα 17 «Εφημερίδες, εφημερίδες!» σελ. 7
- Μαθηματικά: κεφ. 7 «Βρίσκω το μισό και το ολόκληρο» σελ. 24, κεφ. 12 «Υπολογίζω τα ρέστα. Στην αγορά», κεφ. 16 «Γνωρίζω καλύτερα τα γεωμετρικά μοτίβα. Στο μουσείο» σελ. 46, κεφ. 24 «Το εργαστήριο κεραμικής» σελ. 67, κεφ. 32 «Μετρώ το χρόνο που πέρασε» σελ. 12, κεφ. 51 «Αναγνωρίζω τις κάθετες ευθείες. Ο χάρτης της γειτονιάς» σελ. 60
- Μελέτη Περιβάλλοντος: ενότητα 2.8 «Από το χτες στο σήμερα» σελ. 38, ενότητα 4.3 «Αλλαγές μέσα στο χρόνο» σελ. 47, ενότητα 15 «Πολιτισμός» σελ. 124

8.3.Γ' Τάξη

- Ιστορία (Από τη μυθολογία στην Ιστορία): Ο Ηρακλής (Τα άλογα του Διομήδη) σελ. 33, Η Αργοναυτική εκστρατεία (Ορφέας και Ευρυδίκη) σελ. 52-53

- Γλώσσα: ενότητες (τεύχος Α') «Το σχολείο ταξιδεύει στο χρόνο» σελ. 15, (τεύχος Β') «Μηχανές του μέλλοντος» σελ. 60
- Μαθηματικά: κεφ. 8 «Μέτρηση μηκών με εκατοστά και χιλιοστά» σελ. 28, 49 «Μέτρηση του χρόνου» σελ. 118, 50 «Μέτρηση της επιφάνειας» σελ. 120
- Μελέτη Περιβάλλοντος: ενότητα 2-κεφ. 3 «Δημιουργήματα της φύσης και έργα του ανθρώπου» σελ. 33, -κεφ.5 «Ο χάρτης, μια εικόνα του τόπου μας» σελ. 39, ενότητα 7 «Ο πολιτισμός μας» σελ. 105
- Εικαστικά Γ-Δ' Δημοτικού: κεφ. Δ1 «Δύο διάλογοι στην αρχαία ελληνική τέχνη» σελ. 68, κεφ. Δ2 «Βυζαντινή αιογραφία» σελ. 72, κεφ. Δ3 «Συντροφιά με ένα άλογο στα μονοπάτια της τέχνης» σελ. 75
- Μουσική Γ-Δ' Δημοτικού: κεφ. 14 «Ένα παραμύθι γίνεται τραγούδι» σελ. 47, κεφ. 22 «Γνωρίζοντας τα ελληνικά λαϊκά μουσικά όργανα» σελ. 73
- Φυσική Αγωγή Γ-Δ' Δημοτικού: «Ο αθλητισμός και οι αγώνες στην Ελλάδα», «Ο χορός στην αρχαία Ελλάδα» σελ. 89

8.4.Δ' Τάξη

- Ιστορία (Στα αρχαία χρόνια): σελ. 18 Β' Αποικισμός, σελ. 69 Η καθημερινή ζωή, σελ. 97 Μακεδονικοί τάφοι, σελ. 127 Μια παράσταση αρχαίου θεάτρου, σελ. 130 Μια μέρα στην αρχαία ..., σελ. 137 Η ιστορία του τόπου μου
- Γλώσσα: ενότητα (τεύχος Α') 1 «Ένα ακόμα σκαλί» σελ. 20, (τεύχος Β') ενότητα 9 «Η παράσταση αρχίζει» σελ. 66, (τεύχος Γ') ενότητα 16 «Ταξίδια στην Ελλάδα» σελ. 73
- Μαθηματικά: κεφ. 7 «Αξιολογώ και οργανώνω πληροφορίες» σελ. 20, κεφ. 16 «Νομίσματα και δεκαδικοί αριθμοί» σελ. 42, κεφ. 17 «Μετρώ και εκφράζω το μήκος» σελ. 44, κεφ. 43 «Αντίστροφα προβλήματα. Αρχαιολογικοί χώροι της Ελλάδας» σελ. 108, κεφ. 47 «Γνωρίζω τους αριθμούς ως το 1.000.000. Προϊστορικά ευρήματα στον ελλαδικό χώρο» σελ. 118, κεφ. 51 «Μετρώ το χρόνο. Γενεαλογικό δέντρο» σελ. 126
- Μελέτη Περιβάλλοντος: ενότητα 1 «Ελλάδα – Η χώρα μας», ενότητα 2 «Ο πολιτισμός των Ελλήνων και των άλλων λαών»

8.5.Ε' Τάξη

- Ιστορία (Στα Βυζαντινά χρόνια): κεφ. Α «Οι Έλληνες και οι Ρωμαίοι» (Όλοι οι δρόμοι οδηγούν στη Ρώμη - Εγνατία οδός) σελ. 15
- Γλώσσα: (τεύχος Α) ενότητα 1 «Ο φίλος μας το περιβάλλον» σελ. 7, (τεύχος Β) ενότητα 10 «Μυστήρια – επιστημονική φαντασία» σελ. 53 (Χαμένοι πολιτισμοί, Η μηχανή του χρόνου), (τεύχος Γ) ενότητα 13 «Κατασκευές» σελ. 7
- Μαθηματικά: ενότητα 8 «Αξιολόγηση πληροφοριών σε ένα πρόβλημα» σελ. 120-130
- Γεωγραφία: ενότητα Α «Οι χάρτες. Ένα εργαλείο για τη μελέτη του κόσμου» σελ. 10, ενότητα Β «Αλλαγές στην επιφάνεια της γης» σελ. 84, κεφ. 28 «Οι Έλληνες: ένας λαός με μεγάλη και συνεχή ιστορία» σελ. 94, κεφ. 47 «Το ελληνικό στοιχείο στις αρχαίες ελληνικές εστίες» σελ. 153

- Φυσικά: ενότητα «Υλικά σώματα» σελ. 12
- Εικαστικά Ε΄-Στ΄ Δημοτικού: ενότητα Α κεφ. 5 «Πηλός» σελ. 30, ενότητα Γ κεφ. 4 «Μακέτα-Αρχιτέκτονας-Μακετίστας» σελ. 56, ενότητα Δ κεφ. 6 «Μουσείο» σελ. 86
- Θεατρική αγωγή Ε΄-Στ΄ Δημοτικού: Ζώνη 2 «Σώμα και έκφραση» (αντικείμενα) σελ. 18, 20, Ζώνη 4 «Η ομάδα» (τσιγγάνοι) σελ. 31, Ζώνη 5 «Ο χώρος» (αρχαίο, σύγχρονο θέατρο) σελ. 35, 38, Ζώνη 6 «Το αντικείμενο» σελ. 40
- Μουσική: κεφ. 9 «Ας κρατήσουμε το ρυθμό» σελ. 21, κεφ. 13 «Συνήχηση παρακαλώ!» σελ. 30

8.6.Στ΄ Τάξη

- Ιστορία (Στα νεότερα χρόνια): κεφ. 39 «Ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος και η Ελλάδα» σελ. 207, κεφ. 40 «Ο ελληνισμός της Θράκης και της Μ.Ασίας» σελ. 213, κεφ. 41 «Ο Μικρασιατικός πόλεμος» σελ. 222, κεφ. 44 «Οι Έλληνες αντιμέτωποι με τους κατακτητές» σελ. 241
- Γλώσσα: (τεύχος Α) ενότητα 2 «Κατοικία» σελ. 23, ενότητα 6 «Η ζωή σε άλλους τόπους» σελ. 79, (τεύχος Γ) ενότητα 16 «Μουσεία» σελ. 57
- Μαθηματικά: ενότητα 4 «Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων» σελ. 107
- Γεωγραφία: κεφ. 16 «Οι φυσικές καταστροφές και οι συνέπειες στη ζωή του ανθρώπου» σελ. 58, κεφ. 17 «Οι ανθρώπινες δραστηριότητες ως παράγοντας μεταβολών στην επιφάνεια της Γης» σελ. 61, κεφ. 31 «Αξιοθέατα, μνημεία και ιστορική συνέχεια των λαών της Ευρώπης» σελ. 106
- Μουσική: κεφ. 9 «Η ελληνική μουσική στους αιώνες» σελ. 27

9. Αξιολόγηση

Επειδή πάντα υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης και καλύτερης προσαρμογής του κάθε εκπαιδευτικού προγράμματος στις ανάγκες και επιθυμίες των συμμετεχόντων, παρακαλώ να αφιερώσετε **10 λεπτά** μετά από τη χρήση του Φακέλου για τη συμπλήρωση ενός **ερωτηματολογίου διαδικτυακά**.

Εναλλακτικά επικοινωνήστε μαζί μου (6976 478073 ή nat.michailidou@yahoo.gr), για να σας στείλω το ερωτηματολόγιο σε έντυπη μορφή. Ούτως ή άλλως, η **συμβολή** σας είναι **πολύτιμη** εξαιτίας της διαφορετικής σας θεωρητικής κατάρτισης καθώς και της πρακτικής εμπειρίας σας με τα παιδιά σε καθημερινό επίπεδο.

Όσοι συμμετείχατε στην «**ανασκαφή των μικρών αρχαιολόγων**», παρακαλώ συμπληρώστε το ερωτηματολόγιο:

https://docs.google.com/forms/d/1Bqt_d2_-H9cUfdhHAhcwgbLGh9c9gPkHEfU60QEtUJE/viewform

Στείλτε στην παραπάνω διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τα στοιχεία σας, αν επιθυμείτε να ενημερώνεστε για άλλες παρόμοιες δράσεις, εκδηλώσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα.

Όνοματεπώνυμο

Σχολείο

Τηλ. και email σχολείου

Τηλ. και email εκπαιδευτικού

10. Ενδεικτική βιβλιογραφία

10.1. Αρχαιολογία

Bahn, P. (2007). *Αρχαιολογία. Όλα όσα πρέπει να γνωρίζετε*. Ελληνικά Γράμματα.

Hodder, I. (2010). *Διαβάζοντας το παρελθόν. Τρέχουσες ερμηνευτικές προσεγγίσεις στην αρχαιολογία*. Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου.

Renfrew, C. & Bahn, P. (2001). *Αρχαιολογία. Θεωρίες, μεθοδολογία και πρακτικές εφαρμογές*. Καρδαμίτσα.

Βαλαβάνης, Π. (επιμ.) (2007). *Μεγάλες στιγμές της ελληνικής αρχαιολογίας*. Καπόν.

Κωτσάκης, Κ. (1986). *Σύγχρονη αρχαιολογία: ρεύματα και κατευθύνσεις*. Αρχαιολογία και Τέχνες, 20, 52-58 www.arxaiologia.gr/assets/media/PDF/migrated/426.pdf 1/10/2011

Συλλογικό έργο (2004). *Αρχαιολογία. Οδηγός στο παρελθόν και τους θησαυρούς του κόσμου*. Καπόν.

Χουρμουζιάδης, Γ. Δ. (2006). *Ανασκαφής εγκόλπιον*. Καπόν.

- Περιοδικό *Αρχαιολογία και Τέχνες* www.arxaiologia.gr Στήλη "Εκπαιδευτικές σελίδες".

10.2. Αρχαιολογία-Ιστορία Θράκης

Αμπατζή, Ε. & Αντωνάρακου, Ε. (επιμ.) (2000). *Θράκη 2000. 80 χρόνια από την ενσωμάτωση στην Ελλάδα*. Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων.

Βιγγοπούλου, Ι. & Πάντσογλου, Χ. (2000). *Θράκη. Φύση και Πολιτισμός. Επτά Ημέρες της Καθημερινής*. 25/6/2000 <http://wwk.kathimerini.gr/kath/7days/2000/06/25062000.pdf> 6/10/2011

Μηναΐδη, Ν. κ.ά. (2000). *Θράκη, το σταυροδρόμι των Ελλήνων*. Εκδόσεις Αδάμ.

Μπακιρτζής, Χ. & Τριαντάφυλλος, Δ. (2001). *Θράκη*. ΠΙΟΠ.

Ξανθόπουλος, Π. & Χριστοδούλου, Κ. (επιμ.) (2011). *Μικρές ιστορίες της Ξάνθης. Ξάνθεια-Ξάνθη, μια ιστορία-ένα ταξίδι*. Φιλοπρόοδη Ένωση Ξάνθης.

Συλλογικό έργο (1994). *Θράκη*. Γ.Γ. Περιφέρειας Αν.Μακεδονίας-Θράκης.

Συλλογικό έργο (1996). *Θράκη. Χρώμα και αποχρώσεις*. Σύνολο.

Συλλογικό έργο (2006). *Ιστορικοί και Αρχαιολογικοί χώροι Δράμας-Καβάλας και Θράκης*. Δ' Σώμα Στρατού.

ΑΕΜΘ - *Το αρχαιολογικό έργο στη Μακεδονία και τη Θράκη*. Πρακτικά Συνεδρίων. Εκδόσεις ΥΠΠΟΤ.

Αρχαιολογία και Τέχνες. Τεύχος 13. Αφιέρωμα στη Θράκη <http://www.arxaiologia.gr/site/content.php?issueno=13> 6/10/2011

Επτά Ημέρες της Καθημερινής. 23/7/1995. Οι αρχαιολογικές ανασκαφές στη Μακεδονία και Θράκη <http://www.kathimerini.gr/kath/7days/1995/07/23071995.pdf> 6/10/2011

Πολιτιστικός Κόμβος «Οδυσσέας», ΥΠΠΟΤ <http://odysseus.culture.gr/>. Κείμενα, χάρτες, εικόνες για τους αρχαιολογικούς χώρους, τα μνημεία και τα μουσεία της Ελλάδας.

10.3. Αρχαιολογία για Παιδιά

- Barnes, T. (2005). *Αρχαιολογία. Διαβάζοντας το παρελθόν και αγγίζοντας το μέλλον*. Σαββάλας.
- Dieulafait, F. (2002). *Το βιβλίο της αρχαιολογίας. Οδηγός των εξερευνητών του χρόνου*. Ερευνητές.
- McIntosh, J. (1997). *Αρχαιολογία. Ανακαλύψτε τον εκπληκτικό κόσμο της αρχαιολογίας*. Ερευνητές.
- Wood, S. (2004). *Ταξίδι στο χρόνο. Μια συναρπαστική εξερεύνηση της ζωής πάνω στον πλανήτη*. Ερευνητές.
- Βαλαβάνης, Π. (2006). *Ο λόφος με τα κρυμμένα μυστικά. Το χρονικό μιας φανταστικής ανασκαφής*. Ακρίτας.
- Γαλανίδου, Ν. και Dommasnes, L. H. (επιμ.) (2012). *Μιλώντας στα παιδιά για το παρελθόν. Μια διεπιστημονική προσέγγιση*. Καλειδοσκόπιο.
- Νάκου, Ε. (2003). *Ταξίδια στα αρχαία χρόνια*. Κέδρος.
- Νάκου, Ε. (2004). *Ταξίδια στην προϊστορική Ελλάδα*. Κέδρος.
- Ντεκάστρο, Μ. (1994). *Αρχαιολογία. Ένα ταξίδι στο παρελθόν: Οδηγός για παιδιά*. Κέδρος.
- Φωκά, Ι. & Βαλαβάνης, Π. (1990). *Τα αγγεία και ο κόσμος τους*. Κέδρος.

10.4. Αρχαιολογία και Σχολείο

- Κασβίκης, Κ. & Κουνελάκης, Κ. (2000). *Από την αρχαιολογική ανασκαφή στο Μουσείο της τάξης*. Αρχαιολογία και Τέχνες, 77, 54-58 http://www.arxaiologia.gr/assets/media/PDF/migrated/77_54-58.pdf 1/10/2011
- Κασβίκης, Κ., Νικονάνου, Κ. & Φουρλίγκα, Ε. (2002). *Εκπαιδευτικά προγράμματα αρχαιολογίας στην Ελλάδα*. Αρχαιολογία και Τέχνες, 85, 102-113 http://www.arxaiologia.gr/assets/media/PDF/migrated/85_103-113.pdf 1/10/2011
- Συλλογικό έργο (2001). *Παιδεία και αρχαιολογία. Εκπαιδευτικά προγράμματα του ΥΠΠΟ*. Πρακτικά ημερίδας, 13 Μαΐου 1998. ΥΠΠΟ, ΤΑΠ.
- Φουρλίγκα, Ε., Γαβριηλίδου, Ι. & Βεροπουλίδου, Ρ. (2004). *Ανακαλύπτοντας το παρελθόν. Βιβλίο για τον εκπαιδευτικό*. Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού <http://www.mbp.gr/edu/images/stories/paper/Anakalyptontas.pdf> 6/10/2011
- Φουρλίγκα, Ε., Γαβριηλίδου, Ι. & Βεροπουλίδου, Ρ. (2004). *Παίζουμε ανασκαφή; Βιβλίο για τον εκπαιδευτικό*. ΥΠΠΟ, Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού www.mbp.gr/edu/images/stories/paper/PaizoumeAnaskafi.pdf 4/10/2011
- Φουρλίγκα, Ε., Νικονάνου, Κ., Κασβίκης, Κ. & Γαβριηλίδου, Ι. (2002). *Μουσειακή εκπαίδευση και αρχαιολογία*. Αρχαιολογία και Τέχνες, 85, 113-122 http://www.arxaiologia.gr/assets/media/PDF/migrated/85_113-122.pdf 1/10/2011
- Hawkins, N. (1991). *Classroom archaeology: Including archaeology in existing curricula, an example from Louisiana*. In Smith, G.S. & Ehrenhard, J.E. (eds.) "Protecting the past" <http://www.nps.gov/seac/protecting/word/4h-hawkins.doc> 1/10/2011
- Smithsonian Institution (1995). *Decoding the past: The work of Archaeologists*. Art to Zoo http://www.smithsonianeducation.org/images/educators/lesson_plan/decoding_the_past/DecodingThePast.pdf 1/10/2011
- BBC – Primary History – Hands on History – Dig! http://www.bbc.co.uk/schools/primaryhistory/hands_on_history/dig/ 1/10/2011

